

KHI DI SẢN BƯỚC RA PHỐ: SÁNG KIẾN MỜI TỪ NHỮNG NGƯỜI TRẺ VỚI KINH TẾ BAN ĐÊM HÀ NỘI

👍 ĐĂNG MẠNH

TRONG DÒNG CHẢY HIỆN ĐẠI HÓA VÀ PHÁT TRIỂN ĐÔ THỊ, VIỆC KẾT NỐI GIỮA DI SẢN VĂN HÓA TRUYỀN THỐNG VÀ CÁC MÔ HÌNH KINH TẾ MỚI ĐANG TRỞ THÀNH XU HƯỚNG TẤT YẾU TẠI NHIỀU THÀNH PHỐ LỚN TRÊN THẾ GIỚI. HÀ NỘI, THỦ ĐÔ NGÀN NĂM VĂN HIẾN, ĐANG ĐỨNG TRƯỚC CƠ HỘI LỚN ĐỂ ĐỊNH HÌNH MỘT KHÔNG GIAN ĐÔ THỊ SÁNG TẠO VỀ ĐÊM, NƠI GIÁ TRỊ VĂN HÓA KHÔNG CHỈ ĐƯỢC BẢO TỒN MÀ CÒN TRỞ THÀNH ĐỘNG LỰC PHÁT TRIỂN KINH TẾ.

TỪ GÓC NHÌN NÀY, MỘT NHÓM SINH VIÊN TRƯỜNG KHOA HỌC LIÊN NGÀNH VÀ NGHỆ THUẬT, ĐHQGHN ĐÃ TIÊN PHONG THỰC HIỆN ĐỀ TÀI "KHAI THÁC DI SẢN NGHỆ THUẬT TRÌNH DIỄN DÂN GIAN TRONG PHÁT TRIỂN KINH TẾ BAN ĐÊM Ở THỦ ĐÔ HÀ NỘI: TIẾP CẬN TỪ PHƯƠNG PHÁP DELPHI", MANG ĐẾN NHỮNG GỢI MỞ MỚI MẸ, SÁNG TẠO VÀ ĐẦY TÍNH THỰC TIỄN.

Với đề tài này, nhóm sinh viên Nguyễn Anh Thư, Vũ Thị Phương Thảo, Lê Phương Thuý, Hoàng Thị Vân, từ Khoa Công nghiệp văn hóa và Di sản đã xuất sắc giành giải Nhì tại Hội nghị Sinh viên nghiên cứu khoa học cấp ĐHQGHN năm 2024. Đề tài do TS. Mai Thị Hạnh hướng dẫn đã để lại dấu ấn nhờ cách tiếp cận liên ngành, tính thực tiễn cao và khả năng ứng dụng sâu rộng trong phát triển kinh tế - văn hóa địa phương.

GÓC NHÌN MỚI TRONG KHAI THÁC DI SẢN NGHỆ THUẬT TRÌNH DIỄN DÂN GIAN GẮN VỚI PHÁT TRIỂN KINH TẾ BAN ĐÊM

Trong bối cảnh Hà Nội đang từng bước hình thành bản sắc đô thị ban đêm, từ phố đi bộ, chợ đêm, nghệ thuật đường phố đến các sản phẩm văn hóa, đề tài nghiên cứu đã lựa chọn một hướng đi mới mẻ: đưa các loại hình nghệ thuật truyền thống như chèo, xẩm, ca trù, chầu văn... trở thành thành tố cốt lõi của kinh tế ban đêm.

Không chỉ nhấn mạnh tính cấp thiết từ thực tiễn, nhóm tác giả còn chỉ ra khoảng trống lớn trong nghiên cứu hiện nay: số lượng công trình đi sâu vào mối quan hệ giữa di sản trình diễn dân gian và kinh tế đêm còn rất hạn chế. Đây là hướng tiếp cận chưa được khai thác đúng mức, trong khi di sản dân gian chính là một phần quan trọng của bản sắc văn hóa đô thị Hà Nội.

Theo đánh giá từ phản biện Hội đồng, đề tài đã tiếp cận đúng vấn đề mới, khó và đầy thách thức, một minh chứng cho tư duy khoa học độc lập, dũng cảm và sáng tạo của sinh viên.

PHƯƠNG PHÁP TIẾP CẬN BÀI BẢN, ĐA CHIỀU

Một điểm sáng nổi bật trong nghiên cứu là sự kết hợp linh hoạt giữa các phương pháp định lượng, định tính và tham vấn chuyên gia, tạo nên một hệ thống dữ liệu có chiều sâu và độ tin cậy cao.

Chia sẻ về phương pháp nghiên cứu, sinh viên Nguyễn Anh Thư, đại diện nhóm nghiên cứu cho biết, trọng tâm nghiên cứu là phương pháp Delphi - một phương pháp điều tra lấy ý kiến chuyên gia qua nhiều vòng khảo sát để đạt được sự đồng thuận. Nhóm đã mời 60 chuyên gia thuộc ba nhóm: (1) nghệ nhân dân gian từng biểu diễn tại phố cổ Hà Nội; (2) chuyên gia

nghiên cứu về văn hóa, du lịch, kinh tế; (3) các nhà quản lý trực tiếp tổ chức hoạt động văn hóa đêm. Trong số này, 31 người tham gia vòng 1 và 23 người tiếp tục ở vòng 2, đảm bảo chuẩn mực phương pháp luận và khả năng tổng hợp quan điểm đa chiều.

Bên cạnh đó, nhóm tác giả sử dụng phương pháp điển dân tộc học, gồm hai kỹ thuật: quan sát tham dự và phỏng vấn sâu với 9 chuyên gia tiêu biểu như: NSUT Chu Lượng, nghệ sĩ Mã Hoàng Thanh, giảng viên Nguyễn Thành Nhân... Nhóm tác giả đã trực tiếp ghi nhận và phân tích các hoạt động kinh tế ban đêm tại 5 địa điểm trọng điểm ở Hà Nội như phố đi bộ Hồ Gươm, chợ đêm Đồng Xuân, phố sách Hà Nội, phố Tạ Hiện và phố đi bộ Trịnh Công Sơn.

Song song đó là việc tổng hợp và phân tích hệ thống tài liệu thứ cấp từ các nghiên cứu trong và ngoài nước, giúp đặt vấn đề nghiên cứu trong bối cảnh toàn cầu. Đây chính là nền tảng tạo nên tính học thuật vững vàng cho công trình.

PHÁT HIỆN NỔI BẬT VÀ HỆ THỐNG GIẢI PHÁP THIẾT THỰC

Kết quả nghiên cứu cho thấy bức tranh toàn cảnh về hoạt động kinh tế ban đêm tại Hà Nội – với 6 loại hình chủ đạo: ẩm thực, mua sắm, biểu diễn nghệ thuật, không gian sáng tạo, du lịch trải nghiệm và dịch vụ giải trí.

Tuy nhiên, việc khai thác di sản nghệ thuật trình diễn dân gian trong mô hình này còn rời rạc, tự phát và thiếu hệ sinh thái hỗ trợ. Phần lớn các chương trình biểu diễn truyền thống hiện chỉ mang tính ngắn hạn, chưa xây dựng

được thương hiệu hoặc chuỗi hoạt động liên kết. Đặc biệt, vai trò của nghệ nhân trẻ và nghệ sĩ kế cận còn mờ nhạt.

Từ kết quả tổng hợp và phân tích, nhóm đã đề xuất 12 giải pháp then chốt, chia thành ba nhóm chính.

Về mặt chính sách, nhóm đề xuất cần sớm xây dựng một khung quy hoạch tổng thể cho các không gian văn hóa biểu diễn nghệ thuật truyền thống trong các khu vực hoạt động kinh tế ban đêm. Bên cạnh đó, thành phố cần có cơ chế hỗ trợ cho các chương trình biểu diễn nghệ thuật truyền thống được tổ chức định kỳ như "Xẩm Hồ Gươm", "Ca trù bên hồ", hay "Chèo phố cổ", đồng thời tạo điều kiện thuận lợi cho hợp tác công - tư trong lĩnh vực văn hóa sáng tạo.

Ở phương diện nguồn lực, đề tài nhấn mạnh sự cần thiết của việc xây dựng các chương trình bồi dưỡng, đào tạo nghệ sĩ trẻ kế cận, đồng thời khuyến khích nghệ nhân truyền dạy nghệ thuật tại các trường học và cơ sở đào tạo chuyên ngành. Ngoài ra, việc thiết lập kho dữ liệu số hóa về nghệ thuật trình diễn truyền thống cũng được xem là giải pháp cấp thiết để bảo tồn và phát triển di sản trong bối cảnh chuyển đổi số.

Về truyền thông và phát triển sản phẩm, nhóm nghiên cứu khuyến nghị đẩy mạnh việc xây dựng

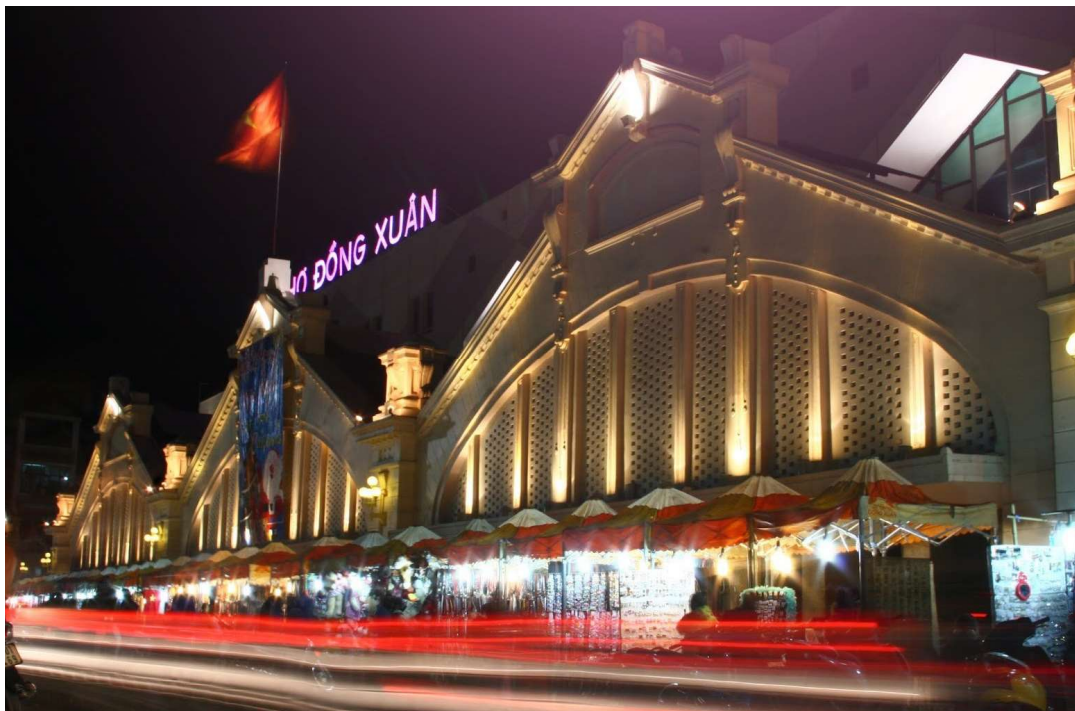
các sản phẩm du lịch ban đêm gắn với trải nghiệm nghệ thuật truyền thống. Việc tổ chức các buổi trình diễn mang tính tương tác, kết hợp công nghệ trình chiếu hiện đại sẽ giúp thu hút du khách và người trẻ. Song song, nhóm cũng đề xuất sản xuất nội dung số (livestream, vlog, video 360 độ...) để lan tỏa hình ảnh nghệ thuật dân gian trên các nền tảng mạng xã hội, tận dụng sức mạnh của người ảnh hưởng và cộng đồng sáng tạo nội dung.

Đáng chú ý, các chuyên gia tham gia khảo sát đều thể hiện sự đồng thuận cao đối với các giải pháp này, cho thấy tính khả thi và khả năng triển khai trong thực tiễn của đề tài.

ĐÓNG GÓP THIẾT THỰC CHO PHÁT TRIỂN VĂN HÓA - KINH TẾ THỦ ĐÔ

Không chỉ dừng lại ở mức đề xuất, nhóm nghiên cứu đã bước đầu chuyển hóa kết quả thành mô hình thực tế. Dự án khởi nghiệp du lịch "Chuyến đình trong phố" - một tour trải nghiệm di sản kết hợp biểu diễn nghệ thuật dân gian tại các đình làng trong phố cổ Hà Nội - đã được triển khai thí điểm với sự phối hợp của Ban quản lý di tích phố cổ. Đây là minh chứng rõ ràng cho khả năng ứng dụng và lan tỏa của đề tài.

Ngoài ra, nhóm nghiên cứu cũng đề xuất việc đưa nội dung của đề tài vào giảng dạy và đào tạo tại

các chương trình cử nhân, thạc sĩ ngành văn hóa, du lịch, quản lý công, cũng như làm tài liệu cho các lớp tập huấn kỹ năng thiết kế sản phẩm du lịch văn hóa cộng đồng.

Những đề xuất của đề tài có thể trở thành cơ sở hoạch định chính sách địa phương, đóng góp vào quá trình xây dựng Hà Nội trở thành một trung tâm văn hóa sáng tạo, nơi di sản không chỉ được bảo tồn mà còn được vận hành linh hoạt để tạo giá trị kinh tế và bản sắc riêng cho đô thị ban đêm.

MẠCH SỐNG MỚI CHO DI SẢN TRONG ĐÔ THỊ HIỆN ĐẠI

Khi các đô thị bước vào cuộc đua trở thành trung tâm sáng tạo, nơi văn hóa được xem là tài sản chiến lược, thì những sáng kiến như đề tài của nhóm sinh viên Trường Khoa học Liên ngành và Nghệ thuật, ĐHQGHN không chỉ dừng lại ở giá trị học thuật, mà còn mang theo khát vọng lớn lao về một thành phố phát triển hài hòa giữa truyền thống và hiện đại. Bằng sự kết hợp giữa tri thức học thuật, tư duy đổi mới và tinh thần gìn giữ bản sắc, nhóm nghiên cứu đã tạo nên một công trình vừa vững chắc về lý luận, vừa giàu tiềm năng ứng dụng thực tiễn vào phát triển chính sách văn hóa, kinh tế sáng tạo và bảo tồn di sản.

Từ việc phát hiện vấn đề mới mẻ, xây dựng hệ khung lý thuyết phù hợp, lựa chọn phương pháp

nghiên cứu hiện đại đến việc đề xuất giải pháp có tính khả thi cao, đề tài là minh chứng rõ nét cho năng lực tư duy khoa học, bản lĩnh nghiên cứu và tinh thần sáng tạo của sinh viên ĐHQGHN. Hơn cả một công trình nghiên cứu, đây còn là một tuyên ngôn thế hệ: khẳng định vai trò của người trẻ trong việc hồi sinh những giá trị di sản đang bị quên lãng, đưa chúng trở lại đời sống một cách sống động, hấp dẫn và có giá trị kinh tế - xã hội.

Hiện tại, nhóm nghiên cứu đã hoàn thiện bản thảo bài viết khoa học và đang gửi đăng trên tạp chí chuyên ngành về văn hóa - xã hội. Đây là bước đi cho thấy định hướng nghiêm túc, dài hạn và đầy triển vọng trong con đường học thuật của các thành viên nhóm.

“Thành công của đề tài không chỉ là kết quả đáng quý tại một hội nghị sinh viên, mà với chúng mình, đó còn là minh chứng rằng từ những ý tưởng xuất phát từ lớp học, từ những góc phố Hà Nội về đêm, sinh viên hoàn toàn có thể tạo nên những mạch sống mới cho một đô thị hiện đại, bền vững và giàu bản sắc. ĐHQGHN chính là nơi đã truyền cảm hứng và trao cho chúng mình cơ hội để nghiên cứu, sáng tạo và cống hiến vì cộng đồng” – Nguyễn Anh Thư, đại diện nhóm nghiên cứu chia sẻ.